

Kostensoort:

Bedrag: € 0,00

Financiële consequenties opdracht / uitbesteding:

Kostensoort:

Bedrag: € 0,00

Gedeputeerde

belast met

behandeling:

Drs. B. de Reu

Vergadering PS:

7 december 2018

Nr:

18931118

Agenda nr:

Vergadering GS:

27 november 2018

Nr:

18926152

Onderwerp:

GREX Waterdunen 2019

VOORSTEL

Aan de Provinciale Staten van Zeeland

Samenvatting:

Met onderliggend voorstel wordt u geïnformeerd over de huidige stand van zaken en de aangepaste planning Waterdunen. De planning verschuift van eind 2019 naar eind 2020, dan zijn de provinciale werken volgens planning afgerond. Belangrijke mijlpalen zijn de levering van de grond aan de recreatieondernemer en de opening van de getijdenduiker, beide nu gepland in 2019. Het waterschap zal, in samenwerking met de provincie, de getijdenduiker openen waarna een uitgebreide testfase volgt. De verschuiving van werkzaamheden aan inlaatkreek, verkeersbrug en het amoveren van de wegen gevolgd door de opening van de getijdenduiker hebben ook effect op de financiële afsluiting van het project waardoor de einddatum nu is gepland op 31 december 2020. Ondanks de verschuiving in tijd kunnen de kosten worden opgevangen binnen de bestaande budgetten en is de GREX 2019 sluitend.

Deze GREX is gebaseerd op de met u afgesproken scope eind 2016 en de daarbij horende financiële kaders, waarbij wij ruimte bieden aan de partners voor afstemming, het kunnen starten door partners met eigen werkzaamheden, blijvend werk met werk maken en de actualisatie van het publiekrechtelijke kader waar nodig. Er wordt een scopewijziging voorgesteld zodat het mogelijk wordt om te voldoen aan uw eerdere verzoek om, indien financieel mogelijk, de verharding van de recreatiepaden in asfalt aan te leggen. Dit verzoek is verwerkt in de nu voorliggende geactualiseerde GREX 2019.

Wat willen we bereiken?

Zeeland profileert zich als de provincie met Land in Zee, waar het gaat om het samenspel tussen land en water. Waterdunen is bij uitstek een project waarin die interactie tussen water en land tot uitdrukking komt. Het gaat hier om een ambitieus project in West Zeeuws-Vlaanderen, waarin verschillende doelstellingen van verschillende belanghebbenden gezamenlijk ten uitvoer worden gebracht en waarbij de regio een impuls krijgt.

De eerste aanleiding lag in de noodzakelijke kustversterking, om het gebied te beschermen tegen hoogwater. West-Zeeuws Vlaanderen is/was immers één van de zwakke schakels langs de kust. Door deze noodzaak te koppelen aan andere belangen ontstaat meerwaarde. Door de invulling met een gedempt getijdengebied draagt Waterdunen bij aan de landelijke doelstelling voor natuurherstel in de Westerschelde en wordt gezorgd voor een versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Investerings in voorzieningen voor toeristen (zowel om te verblijven, als om het gebied te bezoeken) zorgen voor economische spin-off voor de regio. Zo komen het stimuleren van de economie, het versterken van de kust en de verbetering van de omgevingskwaliteiten zoals natuur, landschap, cultuurhistorie en de leef- en recreatieomgeving

allemaal samen in een gebied. Daarmee is Waterdunen een icoon voor Zeeland en het voorbeeld van de nieuwe manier waarop Deltawerken, passend bij aard en karakter van Zeeland, worden ingevuld: Deltawerken 2.0.

Er werken vijf partijen mee in het project. Molecaten is de ondernemer die investeert in een recreatiepark. Het waterschap Scheldestromen draagt zorg voor de kustversterking. Alleen al met de investeringen van deze partijen -die overigens niet zichtbaar zijn in de GREX- zijn honderden miljoenen gemoeid. Het Zeeuwse Landschap is de beoogd beheerder voor het zilte natuurgebied. De gemeente Sluis is betrokken vanwege de economische belangen van de regio. De provincie voert de regie over de grondexploitatie.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Het unieke van het project Waterdunen is dat in één programma verschillende doelstellingen van verschillende partners worden samengebracht en gecombineerd voor een maximaal maatschappelijk effect. Een forse investering in het gebied, die leidt tot structurele economische baten voor een regio die dat hard nodig heeft, vanwege afnemende werkgelegenheid in visserij en landbouw. Uitvoering geven aan de dubbeldoelstelling van het project Zwakke Schakels: kustversterking én verhoging van de ruimtelijke kwaliteit; door een breed duingebied is het achterland voor de komende 200 jaar veilig¹. Bijdragen aan de doelstellingen voor natuurherstel, zodat elders minder ontpoldering nodig is en zodanige getijdennatuur realiseren, zodat als het ware een Europese "luchthaven" voor trekvogels ontstaat. En dat natuurgebied zodanig realiseren, dat toeristen die er verblijven of het gebied bezoeken, die vogels ook kunnen zien en de werking van het getij in een landschap van schorren, kreken, zand- en slikplaten kunnen beleven.

Dit alles maakt Waterdunen een landelijk voorbeeldproject op het gebied van innovatieve gebiedsontwikkeling.

Figuur 1: blik op Waterdunen vanuit recent aangelegde vogelkijkhut

Sinds 2010 werken vijf partijen samen aan de realisatie van alle plannen. Er is al veel in gang gezet en uitgevoerd. De contouren van het project zijn inmiddels duidelijk zichtbaar in het landschap. Het gaat nu om de laatste stappen in de afronding van de uitvoeringsfase in 2019 en 2020: de uitvoering van de bestekken inlaatkreek, amoveren wegen en aanleg van de recreatiepaden, zodat september 2019 het water daadwerkelijk Waterdunen in kan stromen en de testfase kan starten. De provincie zal dan in die fase ook de voorgenomen grondoverdracht aan de partners realiseren.

Wat doen we daarvoor?

Omdat er veel partijen betrokken zijn en verschillende belangen op elkaar moeten worden afgestemd, hebben Provinciale Staten in 2010 besloten de regie op zich te nemen voor de realisatie van Waterdunen. Waterdunen is nooit een project geweest waar van tevoren exact was beschreven wat er opgeleverd ging worden. In die zin is het project in het geheel niet te vergelijken met bijvoorbeeld een infrastructuurproject, waar voor de start al exact vaststaat wat het eindproduct precies zal zijn.

Gebiedsontwikkelingsproject

---

¹ **Op grond van deze doelstelling die destijds is vastgesteld in het kader van het project Zwakke Schakels is de kustversterking bij Waterdunen ingericht. Inzichten over klimaatontwikkeling wijzigen echter voortdurend. Het is de vraag of deze stelling ook in de toekomst houdbaar blijft**

Waterdunen is een gebiedsontwikkelingsproject waarvoor in 2010 een financieel en een planologisch kader is vastgesteld. Deze kaders bevatten uitgangspunten en randvoorwaarden (zoals het inpassingsplan, exploitatieplan en beeldkwaliteitsplan) maar datgeen wat uiteindelijk wordt gerealiseerd is een proces van samenwerking tussen de partners en belanghebbenden. In die zin was er sprake van een brede scope, waarbinnen de essentiële kenmerken, de doelstellingen van het project, wel steeds overeind zijn gebleven. Een dergelijke werkwijze betekent tegelijkertijd dat er risico's kunnen optreden, zeker naarmate de afronding van het project in zicht komt. Via jaarlijkse GREX-en bent u steeds op de hoogte gehouden van de voortgang.

Naarmate het project vorderde is ook steeds meer zicht ontstaan op werkelijke kosten en mogelijkheden binnen het financiële kader. Begin 2015 is daarom al een onderscheid gemaakt tussen noodzakelijke en wenselijke maatregelen en is geconstateerd dat binnen het financiële kader alleen nog maar ruimte was voor de noodzakelijke maatregelen. In februari 2016 hebben wij moeten constateren dat bij de inzichten van dat moment ook de noodzakelijke onderdelen niet binnen een sluitende GREX kunnen worden gerealiseerd, zonder aanvullende financiële inspanningen van de partners.

Keuze in 2016

In 2016 heeft u de scope van Waterdunen (bijlage 1: scopebeschrijving aanleg Waterdunen, behandeld 4 november 2016) opnieuw vastgesteld. Daarbij is gekozen om de essentiële kwaliteiten van het project, die het zo uniek maken, in stand te laten. Die essentiële kwaliteiten hebben betrekking op de toegankelijkheid van het gebied voor toeristen en bezoekers, het veilig in- en uitstromen van zout water, het realiseren van estuariene natuur die voldoet aan de gestelde eisen (ook in verband met bijdragen van derden) en de recreatieondernemer de mogelijkheid te bieden zo snel mogelijk aan de slag te gaan. In de Besluitenlijst PS van 4 november 2016 staat de toezegging genoemd om overgebleven middelen in te zetten voor de verharding van de paden in Waterdunen. In het kader van deze GREX wordt voorgesteld om deze toezegging nu om te zetten in een voorstel om de scope hierop aan te passen. Dit biedt ons college de ruimte om in de komende periode een definitief besluit te nemen over de uitvoering van het bestek recreatiepaden.

In 2016 is een duidelijke knip aangebracht tussen de uitvoeringsfase en beheerfase. In de paragraaf toekomstig beheer en onderhoud is de actualiteit verder uitgeschreven.

Actualisatie planning

De opgelopen vertraging, zoals aan u gemeld in de kwartaalrapportages, heeft tot gevolg dat de provinciale planning is aangepast. De provinciale planning blijft afhankelijk van de inspanning van de partners in het project die gelijktijdig -met de provinciale uitvoering- hun eigen bijdrage leveren aan de totstandkoming van Waterdunen. De volledige afronding, de termijnen van financiële afhandeling en afsluiting van de GREX, zal naar verwachting nu in december 2020 plaatsvinden.

De geactualiseerde planning laat zien dat de overdracht van de gronden aan de recreatieondernemer nu gepland staat in 2019. Met Molecaten is het overleg gestart over de ruimtelijke invulling van het recreatieterrein dat moet leiden tot een definitief voorontwerp t.b.v. de aanvraag voor een omgevingsvergunning bij de gemeente Sluis. Nadat de Provincie haar werkzaamheden i.r.t. park Molecaten heeft afgerond kan Molecaten aan de slag. Na de juridische levering van de bouwgronden door de Provincie aan Molecaten kan Molecaten aanvangen met de realisatie van Molecaten Park Waterdunen. Volgens planning is de juridische levering uiterlijk eind 2019. Dit grondoverleg wordt ook gevoerd met het waterschap en stichting Het Zeeuwse Landschap (HZL).

HZL bereidt aanvullend en gelijktijdig met de uitvoering van Waterdunen het Kustlaboratorium in Waterdunen voor ten behoeve van de ontwikkeling van zilte teelten, teelten van schelpdieren of andere aquatische organismen. HZL heeft inmiddels de Oestergeul in samenwerking met de Provincie gerealiseerd. Daarnaast zijn de eerste twee vogelkijkhutten aan het middenpad door HZL gebouwd. Dit is gedaan voorafgaand aan de uitvoering van de bestekken inlaatkreek en amoveren wegen. HZL werkt daarnaast aan de ontwikkeling van het plan voor de entree "Welkom in Waterdunen".

Met het waterschap is een intensief samenwerkingstraject gestart om de opening van de schuiven van de getijdenduiker en het inregelen van het gedempt getij voor te bereiden. Dit moment is een mijlpaal voor het project; dan gaat voor het eerst het water stromen in Waterdunen. Met het waterschap zal ook een overeenkomst over de benodigde werkzaamheden worden gesloten waarbij het doel is per september 2019 de eerste bediening van de schuiven te laten plaatsvinden. Het gaat dan om de voorbereidende werken voor de eerste bediening, de te volgen procedures, de beheerorganisatie en de monitoringswerkzaamheden. Vanwege de verschillende belangen ligt de regie voor de technische monitoringsfase bij de Provincie Zeeland.

De garantie dat de getijdenduiker in september 2019 open gaat kan door het waterschap nog niet worden geven. Op dit moment loopt, naast alle voorbereidingen voor de opening, ook nog een onderzoek of de getijdenduiker voldoet aan de Waterwet m.b.t. de waterveiligheid inzake de komberging. Deze toets is een wettelijke taak van het waterschap. De uitkomst is thans niet duidelijk, zodra hieromtrent duidelijkheid ontstaat zullen wij u informeren.

Onderstaande planning geeft de grootste blokken uitvoerend werk in Waterdunen weer volgens de huidige inzichten.

	2018				2019				2020			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Provincie Zeeland												
uitvoering bestek inlaatkreek en verkeersbrug Molecaten												
uitvoering bestek amoveren wegen, aanleg middenpad en bruggen												
uitvoering bestek opening getijdenduiker 'kurk eraf', inclusief technische inregeling												
uitvoering bestek recreatiepaden												
2de herziening Provinciaal Inpassingsplan												
definitieve afspraken beheer en financiële afsluiting												
Waterschap Scheldestromen												
ontwikkeling software aansturing getijdenduiker (onderdeel 'kurk eraf')												
grondoverdracht												
nemen peilbesluit en opstellen plan waterbeheer Waterdunen (onderdeel 'kurk eraf')												
inregelfase getij Waterdunen (onderdeel 'kurk eraf')												
Stichting Het Zeeuws Landschap *												
procedure Wijzigingsplan Kustlaboratorium												
aanleg zilte teeltvelden Kustlab												
aanleg Oestergeul												
aanleg eerste twee kijkhutten middenpad												
grondoverdracht												
realisatie Welkom in Waterdunen												
Molecaten**												
grondoverdracht												
aanleg 1 ^e fase park Molecaten en camping												
opening park MC												

* Realisatie WiW is nog in ontwikkelingsfase - eerste voorbereidende onderzoeken lopen
 ** intensief overleg met MC vindt plaats, maar heeft nog niet geleid tot een definitieve overdrachtsdatum

Toekomstig beheer en onderhoud

Nu de afronding van Waterdunen steeds dichterbij komt en volgend jaar voor het eerst water het gebied gaat in- en uitstromen, is er behoefte aan een sluitende set beheerafspraken. De Provincie heeft in de afgelopen jaren alle gronden verworven die noodzakelijk zijn voor het realiseren van Waterdunen. De verworven gronden worden volgens afspraak en overeenkomst doorgeleverd aan de projectpartners stichting Het Zeeuwse Landschap, Molecaten en waterschap Scheldestromen (uitruil bestaande en toekomstig eigendom/beheer). De gemeente Sluis is reeds eigenaar en beheerder van de parkeerterreinen. Op hoofdlijnen is duidelijk dat beheer en onderhoud na de grondoverdracht /-uitruil aan de projectpartners toekomt en zijn als nieuwe eigenaren hiervoor verantwoordelijk. Het beheervraagstuk is in de afgelopen periode met de partners verder uitgewerkt. Kort samengevat betekent het dat er op een aantal onderdelen andere afspraken zijn gemaakt voor het beheer van de inlaatkreek, zandvang en de recreatieve voorzieningen in het gebied. Dit werd veroorzaakt door de motie van de gemeenteraad van Sluis in 2016 waarin werd uitgesproken dat de gemeente geen taak voor zichzelf zag t.a.v. de verzilting, de inlaatkreek en de zandvang. Met de gemeente Sluis is inmiddels na bestuurlijk overleg de afspraak gemaakt dat zij jaarlijks € 125.000,- bijdraagt aan de recreatieve infrastructuur in het gebied. Ook waterschap Scheldestromen heeft meermaals aangegeven geen eigenaar of beheerder te willen zijn van de inlaatkreek en hiervoor geen extra financiële bijdrage beschikbaar te willen stellen.

De afspraak is nu gemaakt dat de inlaatkreek in eigendom komt bij stichting Het Zeeuwse Landschap, evenals de zandvang en de recreatieve voorzieningen. In het overleg met de stichting Het Zeeuwse Landschap is afgesproken dat de Provincie Zeeland in de komende periode mede-risicodrager zal zijn voor de inlaatkreek en de zandvang in de beheerfase. Dit stelt ons in de gelegenheid om gedurende een enkele jaren te kijken wat de werkelijke beheerkosten zijn van de inlaatkreek en hier afspraken over te maken met stichting Het Zeeuwse Landschap. De Provincie Zeeland heeft in het kader van deze afspraken in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de provinciale begroting van 2019 een inschatting gemaakt en verwerkt in een risicokaart, als onderdeel van het benodigde weerstandsvermogen. **Daarin zijn de actuele inzichten omtrent de gemaakte beheerafspraken (SNL bijdragen voor HZL en jaarlijkse bijdrage gemeente Sluis) verwerkt. De berekening van de benodigde provinciale risicobuffer inclusief en exclusief de beheerrisico's van Waterdunen laat een verschil zien van circa € 0,4 miljoen. Dit verschil was bij de GREX 2018 circa € 0,6 miljoen.** De komende periode worden de afspraken verder uitgewerkt in een set van beheerafspraken met alle partners.

Actualisatie publiekrechtelijk kader

De 2de herziening van het Provinciaal Inpassingsplan en het wijzigingsplan Kustlaboratorium volgt de daarvoor wettelijk bepaalde route en is al bij u aangekondigd. De procedure voor het wijzigingsplan Kustlaboratorium is in de periode eind 2017 tot begin 2018 doorlopen. Gedeputeerde Staten hebben het wijzigingsplan Kustlaboratorium vastgesteld per 12 juli 2018 (zonder beroep) waarmee het plan onherroepelijk is geworden. Hiermee is de mogelijkheid voor de zilte teelten in Waterdunen bestemmingsplanmatig geregeld.

Binnenkort wordt de procedure voor de 2de herziening van het Provinciaal Inpassingsplan gestart met de terinzagelegging van het ontwerp. Dit betreft een herziening die beperkt is in omvang. Volgens planning zal de 2de herziening in maart 2019 aan u worden voorgelegd voor vaststelling. Het exploitatieplan voor Waterdunen is tot op heden nog niet herzien. In de komende periode zal met het oog op de eindafrekening de actualisatie worden voorbereid.

Wat mag het kosten?

Door de geactualiseerde planning van de uitvoering is de einddatum doorgeschoven naar 31 december 2020. Door o.m. toename van de rentelasten bedraagt de totale omvang van de GREX 2019 nu € 90,52 miljoen. Binnen de GREX 2019 is een raming voor onvoorzien opgenomen van € 3,58 miljoen. De GREX 2019 sluit met een positief saldo van ca. € 19.061.

Het voorblad van de GREX 2019 kunt u vinden in bijlage 2 de hierbij horende onderbouwing (bijlage 3 a en b) ligt vertrouwelijk ter inzage bij de statengriffie. Daarnaast ligt ook vertrouwelijk ter inzage het verschillenoverzicht GREX 2018 en GREX 2019 (bijlage 4).

GREX 2019

Aan het project Waterdunen is per oktober 2018 een bedrag uitgegeven en verplicht van € 68,61 miljoen. In de periode tot en met 31-12-2020 zal er nog een bedrag van € 18,33 miljoen in het gebied geïnvesteerd worden, met daarnaast nog de buffer van onvoorzien ad € 3,58 miljoen. Het totaal financieel overzicht ziet er als volgt uit:

GREX 2019	Groen	Rood	Totaal
Uitgaven (incl. onvoorzien en rente)	€ 75.300.280	€ 15.203.566	€ 90.503.846
Ontvangsten	€ 79.448.993	€ 11.073.914	€ 90.522.907
Verschil	€ 4.148.713	-€ 4.129.652	€ 0
Verliesvoorziening	-€ 4.129.652	€ 4.129.652	
Totaal	€ 19.061	€ 0	€ 19.061

De harde knip tussen de uitvoerings- en beheerfase van Waterdunen is vorig jaar op 31-12-2019 gesteld. Dit had tot gevolg dat de risico's die zich na die datum voordoen niet meer werden meegenomen in het project Waterdunen. Deze risico's zijn verwerkt conform provinciaal risicobeleid en opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de Provincie Zeeland. Deze harde knip verschuift nu naar 31-12-2020.

Naar aanleiding van de actualisatie van de GREX zijn ook de eerder beschikbaar gestelde budgetten herschikt in de tijd. Hiervoor is een begrotingswijziging voor 2018 en later noodzakelijk. De verschuiving van de middelen naar latere jaren (inclusief de inregelperiode en monitoring van 5 jaar) verloopt via de bestemmingsreserve meerjarige projecten is budgettair neutraal. Daarom stellen we voor om de begroting 2018 en later te wijzigen met de volgende effecten op programma 1, grote projecten, doelstelling 010303 Waterdunen. Het positieve saldo van circa € 19.061 wordt daarbij toegevoegd aan de post onvoorzien op groen in het boekjaar 2020.

Samenvatting van de begrotingswijziging volgend uit de geactualiseerde GREX 2019 is opgenomen in de bijlage 5.

Bekrachten geheimhouding

Gelet op artikel 25 lid 3 van de Provinciewet zijn de bijlage 3 a en b 'onderbouwing van de GREX 2019' en bijlage 4 'Het verschillenoverzicht tussen GREX 2018 en GREX 2019' tijdens de Statenvergadering van 9 november 2018 aan u voorgelegd voor bekrachtiging van de geheimhouding.

De informatie waarop geheimhouding is gelegd betreft informatie die van invloed kan zijn op nog te houden aanbestedingen en/of de financiële belangen van de provincie onevenredig kunnen schaden.

Financiële consequenties externe inhuur: geraamd op (kostensoort)

Geen extra externe inhuur geraamd.

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerp-besluit.

Gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris.

Ontwerp-besluit

De staten der provincie Zeeland,
gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 27 november 2018, nr. 18926152;

besluiten:

- De einddatum voor het project Waterdunen vast te stellen op 31 december 2020;
- In te stemmen met een wijziging van de scope van Waterdunen t.a.v. de verharding van de recreatiepaden, en;
- in te stemmen met de GREX 2019 Waterdunen en de daaruit voortvloeiende begrotingswijziging 2018 en volgende jaren.